

Til
Forhandlingsutvalget i Norges Bondelag

Kopi til
Representantskapet i Norges Bondelag

1. Oppsummering over de mest prioriterte tiltakene.

Kornøkonomien må få et løft nå!

870 000 dekar har gått ut av kornproduksjon siden 1991. Dette er etter hvert blitt et godt kjent faktum i landbruket i Norge. Akershus Bondelag mener dette tegner en krise i kornproduksjonen. Andre produksjoner fikk et nødvendig løft i 2006/2007, men kornet ble hengende etter. Konsekvensene av dette kommer til syne nå. Areal går ut av drift og mer areal går over fra korn til gras. Dårlig økonomi over tid sliter på driftsmidlene, dette ser vi særlig på det viktigste driftsmidlet i kornproduksjonen; jorda. Dårlig lønnsomhet gir ikke intensiver til å investere, derfor blir det heller ikke mer produksjon.

Akershus Bondelag krever en bedring i økonomien tilsvarende en prisøkning på 40 øre/kg korn i årets jordbruksoppgjør. Dette nivået er nødvendig for å redusere etterslepet i forhold til andre produksjoner, og for å kompensere for konsumprisindeks, og for noe av de ekstraordinære kostnadsøkninger som økt dieselpriis og gjødselpriis. Bedringen i kornøkonomien fordeles på økt kornpris tatt ut i marked, økt prisnedskrivningstilskudd og økt arealtilskudd.

En stor del av den krevde bedringen av kornøkonomien må komme på **økt kornpris** som kompenseres med økt prisnedskrivningstilskudd. Prisnedskrivningstilskuddet er den mest effektive bruken av budsjettmidler for å bedre kornøkonomien, og gi økt norsk matproduksjon. **Akershus Bondelag mener at dersom man ikke får friske budsjettmidler fra staten i årets oppgjør så må det omprioriteres midler til prisnedskrivning.** Det er en stor utfordring at det i store deler av landet er mer lønnsomt å bruke kraftfôr enn grovfôr, det går utover bruken av norske ressurser. Akershus Bondelag mener derfor at en noe økt kraftfôrpriis kan tolereres. Prisnedskrivningstilskuddet må derfor balanseres slik at det ikke gir enda sterkere insentiver til økt bruk av kraftfôr til grovfôretende dyr. Økonomien til grovforetende dyr må sikres gjennom bruk av grovfôr, ikke kraftfôr.

For at ikke den akutt nødvendige forbedringen av kornøkonomien skal gi for store økte kostnader videre i verdikjeden må også arealtilskuddet på korn økes. Dette er avgjørende for å få brukt den begrensede jordressursen som egner seg til korn, til korn. Kornbonden henter i dag 75 % av inntekta fra avling, det er dermed rom for å øke arealtilskuddet på korn uten at det vil føre til en ekstensivering av korndrifta. Avling vil uansett være avgjørende for økonomien.

Grovfôr og beite også i Akershus!

Dagens innretning på tilskuddene fremmer ikke produksjonsmulighetene i vår region. Nå er underdekningen på storfe (og lam) såpass stor at en større stimulans til å produsere også i våre områder ikke vil skape overproduksjon, men heller erstatte en del av importen med norsk vare. Akershus må få muligheten til å ta del i den nødvendige produksjonsøkningen.

Akershus er det fylket som har lavest kraftfôrandel per produserte liter melk, samtidig som vi har høy ytelse. Dette viser at det er mulig å bruke mer grasressurser til de grovfôretende dyreslagene. Det er avgjørende for norsk matproduksjon på norske ressurser at det gis økt lønnsomhet i grovfôrproduksjonen. Økt arealtilskudd til grovfôr vil gi økt lønnsomhet, men vi er usikre på om det er treffende nok. **Akershus Bondelag mener at det må settes ned en arbeidsgruppe som skal jobbe med lønnsomhet og intensivering av grovfôrproduksjonen i Norge.**

Akershus har mange arealer som har store utfordringer med erosjon, avrenning og forurensing av vassdrag. Disse arealene egner seg best for gras, og man får dermed en vinn-vinn situasjon med økt produksjon av kjøtt til et marked med underdekning, og grasdekke som effektivt hinder for avrenning. Akershus har også store arealer med høyproduktive beiter som må utnyttes for økt produksjon av mat på norske arealer.

Det trengs en kraftig forbedring i økonomien i storfekjøttproduksjonen. En økning av kvalitetstilskuddet må prioriteres for å få økt produksjon. **Akershus Bondelag kreveren en økning på 3,5 kroner til 7kr per kg i kvalitetstilskudd for storfe, ingen endring i kvalitetskrav.** Dersom det ikke er mulig å få økte budsjettmidler i årets oppgjør, må det gjøres endringer slik at storfekjøtt får økt lønnsomhet i våre områder. En økning av kvalitetstilskuddet vil være treffende i så måte.

I tillegg til økt kvalitetstilskudd til storfekjøtt, må økonomien i små- og storfeproduksjonen bedres med økt beitetilskudd. Beiting er den mest effektive måten å høste ressurser som ingen annen kan utnytte. I tillegg gir beiting flotte kulturlandskap, og man knytter sterke bånd til opinionen siden "alle" liker å se dyr på beite. I Akershus er det store beiteressurser som ikke er utnyttet, de mest frodige beitene er de som er nært innmarka, dette er det mye av i Akershus. Mange av beitene som tidligere ble plantet igjen består nå av hogstmoden skog, Akershus Bondelag mener at det må stimuleres slik at disse nå blir tilbakeført til beiter etter hogst. Det er også viktig at eksisterende beiter sikres bærekraftig bruk for økt norsk matproduksjon. **Akershus Bondelag krever at potten til beitetilskudd for stor- og småfe økes, og at tilskuddsatsen for inn- og utmark slås sammen.**

Målrettede miljøvirkemidler som ikke går utover produksjonsevnen

Miljøutfordringene i Akershus er store, og det er ambisiøse mål for forbedring av vannkvaliteten, blant annet ved hjelp av miljøtiltak i landbruket. I denne situasjonen er vi opptatt av at tiltakene vi setter inn er målrettet, gir tilstrekkelig miljøgevinst og samtidig ikke rammer produksjonsmulighetene. Det er også avgjørende at ulempene for bonden ved miljøtiltakene økonomisk kompenseres fullt ut. Vi forutsetter at økt norsk matproduksjon forblir et av de meste sentrale målene i landbrukspolitikken og legger klare føringer for miljøinnsatsen.

Investeringsbehovet er stort

Det er et enormt behov for investering i Akershus. Samtidig er det et faktum at Akershus er av de fylkene som får minst til investering totalt sett, **og at vi får aller minst både om man måler potten mot areal eller antall bønder.** I "Questbacken" som er sendt ut fra Norges Bondelag i forbindelse med studiearbeidet er det også en tydelig tendens til at lokallagene i Akershus ønsker å prioritere midler til investering høyere ift. andre budsjettmidler enn resten av landet. I 2014 var potten til investering i Akershus brukt opp halvveis i året, og i 2015 var det per 1. februar søkt om over dobbelt så mye som den totale potten. **Akershus Bondelag krever derfor at det settes av mer penger til investering, og at en større andel av investeringsvirkemidlene går til vårt fylke.**

Akershusbonden kan bidra til å løse de store utfordringene i norsk landbruk; fallet i kornproduksjonen og underdekningen i stor- og småfeskjøtt. Men da må vi få midler til investering på lik linje med resten av landet. I tillegg til behovet for økt produksjon er det også mange som har behov for oppgraderinger for å tilfredsstille krav til bruker- og dyrevelferd. Dette gjelder særlig i forbindelse med generasjonsskifte, der midler til mindre investeringer for å oppgradere driftsapparatet vil gi økt lyst til å ta over gården.

Obligatorisk fondsavsetting av inntekter fra leiejord

Ca 40 % av kornjorda er leiejord. Med det går en del av bondens potensielle inntekt ut av landbruket. Avtalepartene bør se på ordninger der noe av leieinntektene blir ført tilbake til eiendommen. Dette kunne ses på i samme ordningen som fond, dvs. at noe av jordleieinntektene blir bundet til å bruke på eiendomsvedlikehold.

Sammendrag side 1 og 2

2. Pris

2.1 Kornøkonomien

870 000 dekar har gått ut av kornproduksjon siden 1991. Dette er etter hvert blitt et godt kjent faktum i landbruket i Norge. Akershus Bondelag mener dette tegner en krise i kornproduksjonen. Akershus har mer enn 20 % av kornarealet i Norge, vi har derfor et stort ansvar for å rette opp i krisen, for få til det trengs et solid løft i kornøkonomien i årets jordbruksoppgjør. Andre produksjoner fikk et nødvendig løft i 2006/2007, men kornet ble hengende etter. Konsekvensene av dette kommer til syne nå. Areal går ut av drift og mer areal går over fra korn til gras.

Prisutviklingen på korn og innsatsfaktorer:

Målpris mathvete var i 1999 på 2,31 kr. Prisen i dag er på 2,98 kr. Med bruk av konsumprisindeks blir prisen fra 1999 3,11 i 2014 kr. Dermed har vi i realiteten en negativ utvikling av kornprisen. I tillegg til dette er prisen på handelsgjødsel og diesel mer enn doblet

I disse årene er kornproduksjonen tappet for midler som skulle vært ført tilbake til drifta og til investeringer. Dårlig økonomi over tid sliter på driftsmidlene, dette ser vi særlig på det viktigste driftsmidlet i kornproduksjonen; jorda. Dårlig lønnsomhet gir ikke intensiver til å investere, derfor blir det heller ikke mer produksjon.

Akershus Bondelag krever en bedring i økonomien tilsvarende en prisøkning på 40 øre/kg korn i årets jordbruksoppgjør. Dette nivået er nødvendig for å redusere etterslepet i forhold til andre produksjoner, og for å kompensere for konsumprisindeks, og for noe av de ekstraordinære kostnadsøkninger som økt dieselpriis og gjødselpriis. Bedringen i kornøkonomien fordeles på økt kornpris tatt ut i marked, økt prisnedskrivningstilskudd og økt arealtilskudd.

Matkorn

Matkornproduksjon må være bærebjelken i kornøkonomien. Økt produksjon av matkorn er en effektiv måte å øke vår selvforsyningsgrad, korn er fleksibelt og kan brukes som fôr dersom kvaliteten blir for dårlig, eller det om det skulle bli produsert mer matkorn enn markedet trenger. Korn er også en vare det er billig og enkelt å lagre. Gjennomgående er kostnadene til innsatsfaktorer som gjødsel, plantevern og tørking høyere enn i fôrkornproduksjonen. For å opprettholde, og øke produksjonen av matkorn, må produksjonen være attraktiv økonomisk og de høye produksjonskostnadene utlignes gjennom økt matkornpris. Matkorn bør gjøres så attraktivt at flere tar risikoen med å satse på matkorndyrking.

2.2 Kjøtt

Grovfôrbasert

Stortingsflertallet ønsker en økt selvforsyning av grovfôrbasert kjøttproduksjon. Akershus ønsker å være med å ta sin del av denne økningen. Storfe og sau utfyller hverandre godt med tanke på utnyttelse av ressursene i vårt fylke. Nyetablering av ammeku er ikke stor nok til å dekke nedgang i antall melkekyr. Det er stor fare for økte importkvoter ved vedvarende underskudd av storfe og lam. Underdekning på storfe og lam gjør at man med et fungerende tollvern bør kunne hente ut mer i pris i markedet.

Kraftfôrbasert

Det er nå overproduksjon på egg og kylling, det er dermed lite å hente i økt pris der. På svin derimot opplever man nå en balanse i markedet, dette må utnyttes ved å ta ut en høyere pris i markedet. Svin er den største forbrukeren av norsk fôrkorn og er derfor en svært viktig produksjon for Akershus. Akershus Bondelag mener at man må øke prisen på svin, og med det gi svinebonden et løft i økonomien samtidig som man kan forsvare et nødvendig løft i kornprisen.

2.3 Melk

Også melkekua er en stor forbruker av norsk fôrkorn. En økning av kornpris vil derfor også gi økte kostnader for melkebonden, som det må kompenseres for. Dessverre ser vi nå en økt RÅK-import i melkemarkedet, dette hullet i tollvernet må tettes! Melkeprisen er også historisk lav i Europa. Vi tror derfor ikke det er mye å hente på økt melkepris nå, men en viss økning for å kompensere for økte kostnader må legges til grunn.

2.4 Grønnsaker

Akershus Bondelag foreslår i tråd med fellesutvalget på grønt for Østfold og Akershus sine innspill, å øke målprisen med 5 % for frukt bær og grønnsaker og 20 øre for poteter. Forskjellen mellom målpris og øvre prisgrense økes til 20 %.

3. Budsjettoverføringer - tilskudd

3.1 Arealtilskudd korn

For at ikke den akutt nødvendige forbedringen av kornøkonomien skal gi for store økte kostnader videre i verdikjeden, må også arealtilskuddet på korn økes. Dette er avgjørende for å få brukt den begrensede jordressursen som egner seg til korn, til korn. Kornbonden henter i dag 75 % av inntekta fra avling, det er dermed rom for å øke arealtilskuddet på korn uten at det vil føre til en ekstensivering av korndrifta. Avling vil uansett være avgjørende for økonomien.

3.2 Prisnedskrivningstilskudd

En stor del av den krevde bedringen av kornøkonomien må komme på økt kornpris som kompenseres med økt prisnedskrivningstilskudd. Prisnedskrivningstilskuddet er den mest effektive bruken av budsjettmidler for å bedre kornøkonomien, og gi økt norsk matproduksjon. **Akershus Bondelag mener at dersom man ikke får friske budsjettmidler fra staten i årets oppgjør så må det omprioriteres midler til prisnedskrivning.** Det er en stor utfordring at det i store deler av landet er mer lønnsomt å bruke kraftfôr enn grovfôr, det går utover bruken av norske ressurser. Akershus Bondelag mener derfor at en økt kraftfôrpris kan tolereres. Prisnedskrivningstilskuddet må derfor balanseres slik at det ikke gir enda sterkere insentiver til økt bruk av kraftfôr til grovføretende dyr. Økonomien til grovforetende dyr må sikres gjennom bruk av grovfôr, ikke kraftfôr.

3.3 Matmelttilskudd

Vi viser til avsnitt 2.1 om matkorn. Det er viktig at matmelttilskuddet økes slik at norsk korn forblir konkurransedyktig. Importen av halvfabrikata bakevarer er fortsatt i økning og er blitt en trussel for norsk matmelindustri og dens arbeidsplasser. Akershus Bondelag mener at matmelttilskuddet må forbeholdes norsk korn, og på den måten styrke den norske produksjonen.

3.4 Tilskudd til grovfôr

Økonomien i grovfôrproduksjonen må bedres for å sikre fremtidig produksjon basert på norske ressurser. En stadig større del av fôrrasjonen til drøvtyggere, og spesielt melkekyr, baseres på kraftfôr. En av de viktigste driverne i dette er den kontinuerlige ytelsesforbedringen i melkeproduksjonen. Vi mener at det må diskuteres hvordan en kan balansere ytelsen opp mot norske fôrressurser og behovet for storfekjøtt i framtida.

Akershus er det fylket som har lavest kraftfôrandel per produserte liter melk, samtidig som vi har høy ytelse. Dette viser at det er mulig å bruke mer grasressurser til de grovføretende dyreslagene. Man kan godt tenke seg at den høye grovfôrandelen i Akershus kommer som følge av bedre grovfôr. Kostnaden i grovfôrdriving er i stor grad tilknyttet arealet som drives. I Akershus drives grasproduksjonen intensivt fordi man ofte har alternativbruk av arealet til korn, akershusbonden tar også med seg erfaringer fra kornproduksjonen inn i grasproduksjonen og er dermed en dyktig agronom og jordbruker. Dermed oppnås både bedre og billigere grovfôr. Et annet viktig moment er

at man med intensiv grovfôrdyrking får høye proteinavlinger per dekar, dette vil gi redusert behov for importerte proteinråvarer.

Det er avgjørende for norsk matproduksjon på norske ressurser at det gis økt lønnsomhet i grovfôrproduksjonen. Økt arealtilskudd til grovfor vil gi økt lønnsomhet, men vi er usikre på om det er treffende nok. **Akershus Bondelag mener at det må settes ned en arbeidsgruppe som skal jobbe med lønnsomhet og intensivering av grovfôrproduksjonen i Norge.**

3.5 Tilskudd husdyr

Konserndannelsen i samvirkene og effektive ordninger for fraktilskudd gjør at det nå er så godt som lik pris på innsatsfaktorer, som gjødsel og kraftfôr og på våre produkter som kjøtt og melk, i hele landet. Dette gjør at Akershus Bondelag mener at det må være rom for å stille spørsmål om tiden er moden for å diskutere distriktstilskuddet på husdyr. Vi mener at det ikke er forholdene inne i fjøset som setter skillet mellom distrikt og sentrale strøk. Kua skal melkes morgen og kveld, og lamminga må overvåkes døgnet rundt enten fjøset ligger på Romerike eller i Alta. Vi ønsker derfor å stille spørsmål om distriktstilskudd på kjøtt og melk bør tones ned og at skillet heller må gå der forskjellene faktisk er; ute på bruken av arealet.

Dagens innretning fremmer ikke produksjonsmulighetene i vår region. Nå er underdekningen på storfe (og lam) såpass stor at en større stimulans til å produsere også i våre områder ikke vil skape overproduksjon, men heller erstatte en del av importen med norsk vare. Akershus må få muligheten til å ta del i den nødvendige produksjonsøkningen.

Akershus har mange arealer som har store utfordringer med erosjon, avrenning og forurensing av vassdrag. Disse arealene egner seg best for gras, og man får dermed en vann-vinn situasjon med økt produksjon av kjøtt til et marked med underdekning, og grasdekke som effektivt hinder for avrenning. Akershus har også store arealer med høyproduktive beiter som må utnyttes for økt produksjon av mat på norske arealer.

Akershus Bondelag ser også at distriktstilskudd på de kraftfôrbaserte dyreslagene gir en utfordrende fordeling. Som nevnt over mener vi at forholdene inne i fjøset ikke er mye forskjellig etter hvor i landet fjøset ligger. Vi har svineprodusenter i Akershus som spør om de må flytte ut i distriktene for å berge økonomien i produksjonen, er det riktig? Husdyrproduksjon i kornområdene har mange fortrinn som vi mener det må legges mer vekt på. Den viktigste er at vi har mye ledig spredeareal, og det er faktisk et stort behov for husdyrgjødsel for å opprettholde produktiviteten i jorda som kan bli dårligere av ensidig kornproduksjon uten husdyrgjødsel. En annen grunn er at fôret blir produsert i kornområdene, og det meste av markedet er her. Vi mener at dette er argumenter som må hensyntas i virkemiddelutformingen, og med tanke på å bevare legitimiteten til norsk landbruk.

Det trengs en kraftig forbedring i økonomien i storfekjøttproduksjonen. En økning av kvalitetstilskuddet må prioriteres for å få økt produksjon. **Akershus Bondelag kreveren en økning på 3,5 kroner til 7kr per kg i kvalitetstilskudd for storfe, ingen endring i kvalitetskrav.** Dersom det ikke er mulig å få økte budsjettmidler i årets oppgjør, må det gjøres endringer slik at storfekjøtt får økt lønnsomhet i våre områder. En økning av kvalitetstilskuddet vil være treffende i så måte.

Det er en stor utfordring å holde mordyrantallet oppe for storfe. Det må derfor sees på om man kan legge mer av økonomien både på melkeku og på ammeku over på kalven. Det er viktig at det er god økonomi i å levere kalv som markedet etterspør.

For småfe er kvalitetstilskuddet som ble innført i 2014 nå på et passende nivå. En økning utover den generelle kostnadsøkningen kan gi for streke intensiver til økt lammetall, og dermed økt kraftfôrbruk for å få slaktemodne lam på høsten.

3.6 Beitetilskudd

I tillegg til økt kvalitetstilskudd til storfekjøtt, må økonomien i små- og storfeproduksjonen bedres med økt beitetilskudd. Beiting er den mest effektive måten å høste ressurser som ingen annen kan utnytte. I tillegg gir beiting flotte kulturlandskap, og man knytter sterke bånd til opinionen siden "alle" liker å se dyr på beite. I Akershus er det store beiteressurser som ikke er utnyttet, de mest frodige beitene er de som er nært innmarka, dette er det mye av i Akershus. Mange av beitene som tidligere ble plantet igjen består nå av hogstmoden skog, Akershus Bondelag mener at det må stimuleres slik at disse blir tilbakeført til beiter etter hogst. Det er også viktig at eksisterende beiter sikres bærekraftig bruk for økt norsk matproduksjon. **Akershus Bondelag krever at potten til beitetilskudd for stor- og småfe økes, og at tilskuddsatsen for inn- og utmark slås sammen.**

3.7 Produksjonstilskudd til bier

Produksjonstilskudd i birøkt gir en minstegaranti for drift. Skal vi ha næringsrettet birøkt i Oslo og Akershus, må økonomien sikres og satsene minimum beholdes som i dag. Taket for tilskudd må fjernes. Videre er det viktig at de som søker om produksjonstilskudd ellers i landbruket får produksjonstilskudd for birøkt fra første kube.

4. Forenkling

Troen om at en skal oppnå så veldig mye for forandringens skyld, er for stor. Forenkling er besnærende i seg selv, men norsk landbrukspolitikk er og må være skreddersydd til det langstrakte landet med svært ulike driftsforhold. Vi foreslår allikevel noen grep som vil gi en forenklingseffekt både for bonde og forvaltning.

- Kvalitetstilskuddet for lammeslakt må betales ut via slakteriene
- Slå sammen beitetilskuddene til én ordning, med krav om 8 uker beitetid
- Fjerne taket for antall bikuber man kan få tilskudd til
- Fjerne telledato for husdyr, heller bruke husdyrregisteret.
- Forenkle avlingskadeerstatningsordningen

Tilskuddsordninger som prioriteres lavest:

Dette er vi konkret utfordret på fra Norges Bondelag. Lokallagenes svar, som også fylkesstyret støtter er slik: (Følgende prioriteres lavest, der 1 er lavest)

1. Tilskudd til hest
2. Tilskudd til pelsdyrfôr
3. Driftstilskudd til melkeproduksjon for foretak med 1-4 kyr
4. Tilskudd til vinterskade på eng
5. Tilskudd til bikuber

5. Miljø- og klimavirkemidler

Miljøutfordringene i Akershus er store, og det er ambisiøse mål for forbedring av vannkvaliteten, blant annet ved hjelp av miljøtiltak i landbruket. I denne situasjonen er vi opptatt av at tiltakene vi setter inn er målrettet, gir tilstrekkelig miljøgevinst og samtidig ikke rammer produksjonsmulighetene. Det er også avgjørende at ulempene for bonden ved miljøtiltakene økonomisk kompenseres fullt ut. Vi forutsetter at økt norsk matproduksjon forblir et av de meste sentrale målene i landbrukspolitikken og legger klare føringer for miljøinnsatsen.

5.1 Grøfting og hydroteknikk

Det er stort behov for grønning i Akershus. Grønning er et viktig virkemiddel for å øke avlingene, slik at vi når målene om økt matproduksjon og lønnsomhet. Mye av kornproduksjonen i Akershus skjer i sårbare vannområder hvor god grøftetilstand og velfungerende hydrotekniske anlegg er nødvendig for å redusere avrenningen til vassdragene.

Ordnningen med grøftetilskudd har vært operativ siden sommeren 2013. Vi mener ordningen må videreføres og styrkes i årets jordbruksoppgjør. Statistikken over brukte midler viser at 1000 kr per

daa ikke er utløsende nok. Det står igjen ubrukte midler. Vi kan nå regne med at de billigste prosjektene er gjort, og at en heving av satsen er nødvendig for å få mer grøfting. Det viser seg i praksis at det er svært vanskelig å få grøfting til en pris under 5000 kr/daa. **For å få mer grøfting må ordningen med grøftetilskudd styrkes, og satsen økses til 2200kr/daa.** Felleskjøpet har gjort beregninger som viser at det trengs en sats på 2200kr/daa for at det skal være lønnsomt for bonden å grøfte.

Akershus Bondelag mener også at det er helt urimelig at grøftetilskuddet kun kan gis til tidligere grøftede arealer. Det er vel så stort behov på ugrøfta arealer, og ordningen bør dermed utvides til også gjelde disse. Tilskuddet bør også gjelde på grøfting av nydyrkingsfelt.

5.2 Spesielle miljøtiltak i landbruket, SMIL

SMIL er en effektiv ordning som sikrer stedstilpasset og fornuftig bruk av midlene. Utvalget som har evaluert miljøvirkemidlene foreslår å legge forvaltningen over til regionalt nivå. Dette mener Akershus Bondelag er svært uheldig da den lokale forvaltninga nettopp er det som gjør at SMIL er en godt treffende ordning.

SMIL-potten må økes. Behovet for investeringer i hydroteknologiske tiltak øker med mer variert klima, og er avgjørende for å øke kornproduksjonen på en bærekraftig måte. Uten en økt ramme til SMIL er det vanskelig å tenke seg at landbrukets miljøinnsats i de sårbare vannområdene kan bli omfattende nok til å tilfredsstille de langsiktige kravene til vannkvalitet.

Akershus Bondelag mener at SMIL må prioriteres til tiltak som både øker matproduksjonen og gir miljøgevinst. Dette er særlig hydroteknologiske tiltak. Men også tilskudd til permanente gjerder for å utnytte mer av beitearealene og tilskudd til husdyrgjødsellager er viktige tiltak for økt utnyttelse av lokale ressurser.

I dag er det for knapt med SMIL-midler i Akershus, det blir igjen for lite midler til andre viktige tiltak. Samtidig ser vi at det andre steder i landet blir brukt store ressurser på andre tiltak enn de som rettes direkte mot jordbruksproduksjon. Mer av SMIL-potten bør gå til de områdene som har størst utfordring med avrenning, og til miljøtiltak rettet mot å hindre forurensing fra jordbruk. Støtte til freda og verneverdige bygninger bør i utgangspunktet ivaretas av andre sektorer i samfunnet enn at det belastes over jordbrukets ramme i jordbruksforhandlingene.

5.3 Regionalt miljøprogram, RMP

Det viser seg at målrettet tilskudd innen RMP virker. Akershus Bondelag mener derfor at ordningen må sikres midler, og at satsene må økes slik at bonden får god økonomi i å gjøre de tiltakene som gir best miljøeffekt på sin gård. RMP må baseres på positive økonomiske virkemidler og ikke generelle forbud og pålegg.

5.4 Husdyrgjødsel

Det er generelt lite husdyrgjødsel i Akershus, og vi har mye ledig spredeareal. Lokalt har vi likevel utfordringer med å bruke husdyrgjødsel på en agronomisk og miljømessig optimal måte. Husdyrgjødsel bør kun spres i vekstsesong, hvilket innebærer at mange bruk har for liten lagerkapasitet. Akershus Bondelag tror det er uunngåelig at det blir stilt strengere krav til bruk av husdyrgjødsel fremover. Vi mener at SMIL-midler til utvidet lagerkapasitet må prioriteres høyere i en del kommuner. En økning i kraftfôrkrevende husdyrhold bør også kanaliseres til områder der det er mye ledig spredeareal, og behov for husdyrgjødsel for å bedre jordas produksjonsevne.

6. Økologisk landbruk

Akershus Bondelag mener at økonomien i økologisk landbruk i størst mulig grad må baseres på den merprisen man kan oppnå i markedet.

Det er i dag stort underskudd i markedet for økologisk korn, grønt, frukt og bær. Det er en situasjon som må utnyttes og det må satses på og legges til rette for økt produksjon. Dette er svært viktig for å unngå at det etablerer seg varige importkanaler.

Akershus Bondelag mener at økologisk landbruk kan bli enda mer miljøvennlig hvis transportbehovet i verdikjeden blir mindre. Den økologiske landbruksproduksjonen bør derfor i størst mulig utstrekning foregå i en kretsløpssammenheng. Dette må enten ivaretas på den enkelte gård, eller i klynger der en både har grovfôrproduksjon, husdyr, og plantedyrking. Da får en både vekstskifte og tilgang på husdyrgjødsel. Etter at det er åpnet for å benytte matavfall/biorest som gjødsel i økologisk produksjon kan det dessuten ligge til rette for etablering av økologiske klynger i nærheten av biogassanlegg.

6.1 Økologisk korn

Varekjedene og markedene for økologiske produkter er små, og dermed sårbare for manglende balanse mellom tilbud og etterspørsel. Akershus Bondelag mener produksjonen av økologisk korn må tilpasses etterspørselen og at kornprisen må settes med markedsbalanse for øyet. Ekstra inntekter for økologisk korn bør hentes ut i markedet.

7. Rekruttering og velferd

7.1 Rekruttering

Det beste grepet for å hjelpe på rekrutteringen er at man sikrer at det er gode og stabile fremtidsutsikter for næringa. Samtidig mener Akershus Bondelag at det er flere grep som må tas, og at mange av disse er godt ivaretatt i rekrutteringspakken som ble foreslått fra jordbruket til fjorårets oppgjør. Særlig dette med investering er viktig, en økt prioritering av unge bønder vil gi økt rekruttering.

7.2 Velferdsordninger

Et flertall av våre lokallag legger vekt på velferdsordningene for sykdom og svangerskap som et viktig tiltak for å sikre rekruttering til næringen. Landbruksvikarordningen er en god ordning, men ordningen forvitrer. Tilskudd pr. årsverk landbruksvikar utvikler seg ikke i forhold til kostnadsutviklingen. Egenbetaling har økt i takt med dagsats under sykdom. Dette medfører en dårligere og dårligere ordning som blir dyrere for brukerne. Satsen må følge kostnadsutviklingen.

Krav til næringsinntekt for nyetablerte for å få tilskudd under sykdom, er urimelig. Dette er et viktig moment med tanke på rekruttering av unge til næringen. Videre er det urimelig med kravet om avkorting mot andre lønnsinntekter. Dette slår svært uheldig for de som har måtte ta annet arbeid utenom gården og som har husdyrproduksjon. Er de syke, så er det merkostnader til vikar i fjøset. **For å få likebehandling, må samordningen av tilskudd med lønnsinntekt utenfor gården, fjernes.**

8. Investeringer og kapitaltilgang

8.1 Investeringsevirkemidler

Det er et enormt behov for investering i Akershus. Samtidig er det et faktum at Akershus er av de fylkene som får minst til investering totalt sett, **og at vi får aller minst både om man måler potten mot areal eller antall bønder.** I "Questbacken" som er sendt ut fra Norges Bondelag i forbindelse med studiearbeidet er det også en tydelig tendens til at lokallagene i Akershus ønsker å prioritere midler til investering høyere ift. andre budsjettmidler enn resten av landet. I 2014 var potten til investering i Akershus brukt opp halvveis i året, og i 2015 var det per 1. februar søkt om over dobbelt så mye som den totale potten. **Akershus Bondelag krever derfor at det settes av mer penger til investering, og at en større andel av investeringsevirkemidlene går til vårt fylke.**

Akershusbonden kan bidra til å løse de store utfordringene i norsk landbruk, fallet i kornproduksjonen og underdekningen i stor- og småfeskjøtt. Men da må vi få midler til investering på lik linje med resten av landet. I tillegg til behovet for økt produksjon er det også mange som har behov for oppgraderinger for å tilfredsstille krav til bruker- og dyrevelferd. Dette gjelder særlig i forbindelse med generasjonsskifte, der midler til mindre investeringer for å oppgradere driftsapparatet vil gi økt lyst til å ta over gården.

8.2 Ekstra fokus på investering korn

Akershus Bondelag mener fokuset på å opprettholde kornproduksjonen også må holdes høyt ved prioritering av investeringsevirkemidler. Det viktigste produksjonsmidlet i kornproduksjonen er jorda. Det bør derfor vurderes om investeringer i jordveien skal kunne gi investeringstilskudd.

Det er et skrikende behov for å fornye og utvide tørkekapasiteten på mange bruk. Mange driver i dag i et omfang som langt overgår de gamle anleggenes kapasitet. Andelen av investeringsevirkemidlene som går til Akershus er for lav, dette gjør at det har vært en stram prioritering der disse anleggene ikke har nådd opp. Risikoreduksjon i forhold til et stadig mer utfordrende klima og vanskelige innhøstingsforhold gjør det nå tvingende nødvendig å prioritere dette.

8.3 Andre poster under Landbrukets utviklingsfond (LUF)

Lokalmatprogrammet er overført til regional forvaltning. Fordelingen til fylkene har samme fordelingsnøkkel som investeringsevirkemidler, og vi mener at Akershus får for lav prioritering. Det er viktig ikke å miste av syne at landbruket rundt de store byene er landbrukets beste ambassadører for å bygge legitimitet for norsk matproduksjon. Utvikling av ulike bygdenæringer vil utvilsomt øke kontakten på en positiv måte.

Behovet for næringsutvikling, og fokus på lokalmat, er minst like stort her hvor landbruksnæringen nærmest drukner i skyggen av andre aktører. Mange gårdsbruk i Akershus har i dag et svakt næringsgrunnlag, og mange har et ønske om å skape seg en bærekraftig arbeidsplass på gården. For mange er det en stor utfordring å klare slike etableringer. Ofte er minimumsfaktoren arbeidskraft i våre områder. Akershus er et stort pressområde, og vi opplever at det er stadig større problemer med transportkapasiteten. Etablering av lokale arbeidsplasser vil være transport- og samfunnsøkonomisk lønnsomt, og det vil opprettholde livskraftige bygdesamfunn også utenom de store tettstedene.

9. Melk (ku og geit)

Her omhandles forhold som ikke tidligere er omhandlet i avsnittene over.

Kravet til at melkeku må kalve hver 15. mnd for å være berettiget til tilskudd som ble innført i 2014 må fjernes. Dette er i strid med målet om økt produktivitet i landbruket, all den tid ei ku som melker mye ofte får utsatt brunst, og dermed vil holde melkeproduksjonen lenger og få kalv sjeldnere enn hver 15. mnd.

9.1 Kvoteregioner

Fylkesvise kvoteregioner er ekstremt viktige for å opprettholde kanaliseringspolitikken. I alle de store kornfylkene er etterspørselen etter melkekvote større enn tilbudet, det er den også i Akershus, men eks. Østfold har enda større etterspørsel. En oppheving eller reduksjon av kvoteregionene vil gi en stor strøm av kvoter imot kornområdene.

Akershus Bondelag mener at en større andel av melkeknoten til de som gir seg med melk burde blitt kjøpt av staten, for så å bli solgt ut igjen med jevn fordeling til de som ønsker. I en slik ordning må også den statlige prisen være lavere, dette for å prioritere de som vil være aktive bønder og ikke de som skal gi seg.

10. Grønnsaker, frukt og potet

Akershus Bondelag viser til innspillet fra felles grøntutvalg for Akershus og Østfold. Vi vil allikevel få fremheve et tema som er spesielt viktig for grøntnæringen.

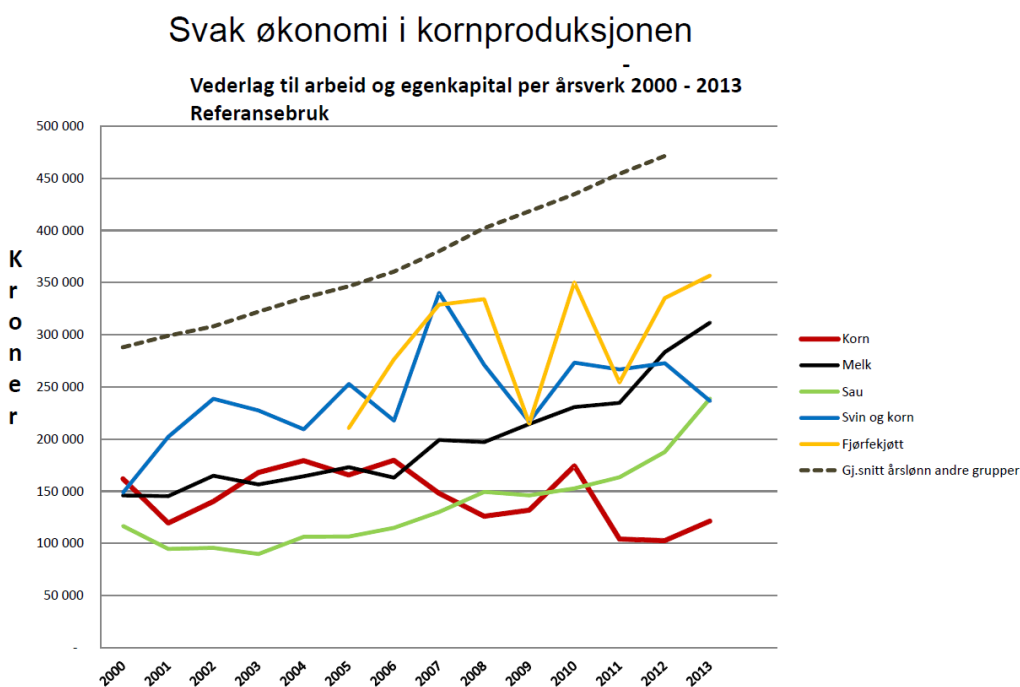
Uholdbar plantevernsituasjon

Utviklingen mot ingen eller svært begrensede bekjempelsesmetoder for enkelte skadegjørere i grøntnæringen, samt økte kostnader i form av dyrere bekjempingsmidler medfører at norsk produksjon taper i konkurranse med import. Det er viktig å se Norden i sammenheng når det gjelder forskningsresultater og oppfølging av disse. Det er samme klimasone og forskningsresultater må også kunne anvendes over landegrensene. Arbeidet med å fremskaffe alternative bekjempingsmetode (integrrert plantevern) må prioriteres ytterligere. Økt forskningsmidler til plantevern må bli prioritert høyt under årets jordbruksforhandlinger. **Plantevernmiddeavgiften må tilbakeføres til næringen for å sikre at nye plantevernmidler kommer raskere ut til bonden. Det avsettes midler til forskning/utprøving av plantevern.**

11. Korn

Korn er godt omhandlet i de tidligere kapitlene. Vi vil allikevel ta med figuren under som godt viser hvorfor det nå må tas et krafttak for å bedre kornøkonomien.

Figuren under viser at korn er den produksjonen med dårligst inntektsutvikling målt per årsverk.

12. Erstatningsordninger

Ordningen for avlingsskadeerstatning må bli enklere, her bør det være rom for forenklinger. Det har vært en gjennomgang, men resultatet er ikke godt nok tilpasset dagens struktur. For eksempel tas det ikke hensyn til den betydelige strukturendringen som har vært. Ordningen står ikke i forhold til de verdiene som står på spill.

Avtalepartene må se på muligheter for om ordningen kan suppleres med en fondsmulighet med skattefordel slik at den enkelte bedre kan utjevne inntekter over år og minske risikoen for økonomiske katastrofeår.

En må ta høyde for at mange produsenter i en etablerings - /investeringsfase har liten evne til å avsette i fond og vil bli svært sårbare uten en ordning som tar ned risikoen. Beiteskader må inn under ordningen. Produsenter som har gjort nødvendige og pålagte tiltak for å stenge skadegjørere ute, må få erstatning ifbm. slike skader. Kvalitetstap gjelder også i potet og grønnsaker, og ikke bare i frukt og bær. Det må bli slik at verdien av det avlingstapet som kan dokumenteres, skal erstattes over en viss egenandel. Utbetaling av erstatning må ta utgangspunkt i den konkrete produksjonen og minske risikoen for de faktiske kostnader produsenten har. En mulighet er å utvikle en sammensatt ordning hvor staten, forsikring og fondsavsetninger bidrar til å minske risikoen og tapet.

13. Skatt/avgift/avskrivninger/fond

Landet ledes i dag av to partier som har programfestet lavere skatter og avgifter. Akershus Bondelag mener da det er en parodi at det i tiden til denne regjeringen har blitt økt dieselavgift, og man har mistet muligheten til å få et reelt avskrivningsgrunnlag ved overdragelse av gården. Dissen endringene må gjøres om igjen.

For å redusere andelen leiejord, og for å skape mer rasjonelle enheter må det også innføres en ordning med skattefordel av salg av tilleggsjord til naboeiendommer. Gevinstbeskatning på salg av gårdsbruk må også tas vekk.

13.1 Obligatorisk fondsavsetning av inntekter fra leiejord.

Ca 40 % av kornjorda er leiejord. Med det går en del av bondens potensielle inntekt ut av landbruket. Avtalepartene bør se på ordninger der noe av leieinntektene blir ført tilbake til eiendommen. Dette kunne ses på i samme ordningen som fond, dvs. at noe av jordleieinntektene blir bundet til å bruke på eiendomsvedlikehold.

Akershus Bondelag mener det må settes fokus på å øke investeringene til jordforbedrende tiltak. I år ønsker vi å fremme et forslag om å opprette en ordning med fondsavsetning av inntekter fra leiejord. Vi mener at en viss del av jordleie bør gå i fond, og føres tilbake til jordeiendommen. Tar man utgangspunkt i dagens leiepriser og normal avskrivningstid for grøfter, kan det være fornuftig at 10 % av leieinntektene tilføres fondet. I dagens landbruk med mye jordleie går veldig mye av midlene/avkastningen ut av landbruket. I mange tilfeller vanskeliggjør og begrenser dette de nødvendige tiltakene. Fondet kan legges opp på samme måte som skogfondet. Den delen av inntekten som avsettes til fondet blir ikke tatt til inntekt, og beskattet. Inntektsføringen skjer når pengene tas ut igjen fra fondet. Det er her skattefordelen oppstår fordi en andel av dette uttaket er skattefritt når pengene brukes til formål med skattefordel. Ordningen bør åpne for at jordeiere som driver selv kan sette av til fondsordningen frivillig, satsen må da være på om lag samme nivå som på fond fra leiejord i samme området.

Lykke til med forhandlingene!

10.3.2015
Styret i Akershus Bondelag